

ЖУМА МАВЪИЗАСИ
“14” октябрь, 2016 йил

Усмонхон АЛИМОВ
“12” Мухаррам, 1438 х.й.

САВОБ АМАЛЛАРГА ШОШИЛАЙЛИК

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Ҳурматли жамоат! Аллоҳ таоло бандаларини саодатга эриштирадиган барча йўлларни кўрсатиб, бизларни ўша ишларни қилишга қизиқтириб қўйди. Жумладан, Моида сурасининг 48 – оятида шундай марҳамат қилади:

فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا

яъни, «Хайрли (савобли) ишларда бир-бирингиздан ўзишга ошиқингиз! Ҳаммангизнинг қайтадиган жойингиз Аллоҳнинг ҳузуридир».

Савоб (араб. - яхшилик, эзгулик) – эътиқодимизга кўра, Аллоҳнинг марҳаматига лойиқ иш ва шундай иш учун Аллоҳнинг марҳаматига сазовор бўлиш. Инсоннинг хатти-ҳаракати ва фаолияти яхшилик ва ёмонликдан иборат бўлиб, бу динимизда савоб ва гуноҳ деб аталади. Динимиз кўрсатмаларини бажариш, инсон манфаати йўлида фаолият кўрсатиш кабилар савоб амаллар ҳисобланиб, инсоннинг номаи амолига икки фаришта воситаси билан ёзиб борилади. Охиратда инсонларнинг савоб ва гуноҳлари тарозида тортилиб, натижалар Аллоҳнинг ҳукмига ҳавола этилади.

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам саҳобаларни хайрли ишларни қилишга қизиқтирар ва бу борада ўзлари уларга намуна эдилар.

Имом Бухорий ривоят қилган ҳадисда бу ҳақда шундай дейилган:

عَنْ أَبِي سُرُوعَةَ عُمَبَةَ بْنِ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: صَلَّيْتُ وَرَاءَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ الْعَصْرِ، فَسَلَّمَ ثُمَّ قَامَ مُسْرِعًا فَتَخَطَّى رِقَابَ النَّاسِ إِلَى بَعْضِ حُجَرِ نِسَائِهِ، فَفَزِعَ النَّاسُ مِنْ سُرْعَتِهِ، فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ، فَرَأَى أَنَّهُمْ قَدْ عَجِبُوا مِنْ سُرْعَتِهِ، قَالَ: «ذَكَرْتُ شَيْئًا مِنْ تَبَرِّ عِنْدَنَا، فَكَرِهْتُ أَنْ يَحْسِنِي، فَأَمَرْتُ بِقِسْمَتِهِ». (رواه الامام البخاري).

яъни, *Абу Сурваъа Уқба ибн Ҳорис розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Мадинада Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам орқаларида аср намозини ўқидим. У зот салом бердилар-да, одамлар елкасини оралаб, завжалари хонасига тезлик билан туриб кетдилар. Одамлар у зотнинг шошилганларидан хавфга тушишди. У зот (хужраи саодатдан) чиқиб, одамларнинг таажжубга тушганларини кўриб, «Ҳузуримизда тилла борлиги эсимга тушиб қолди, у мени чалғитишини ёқтирмаганим учун, уни тақсимлаб юборишга амр қилиб чиқдим», дедилар». (Имом Бухорий ривояти).*

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламда бу ҳолатни кўрган ва у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг таълимларини олган саҳобалар ҳам бу борада ўзаро мусобақалашар эдилар.

Имом Аҳмад ўзларининг Муснад китобларида буюк саҳобий Абу Даҳдаҳнинг яхшиликка шошилиши ва савоб ишларни қилишга бўлган ҳирсини қуйидагича ривоят қиладилар:

لَمَّا نَزَلَ قَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فُضِّعَ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً﴾ (البقرة: 245) قَالَ أَبُو الدَّحْدَاحِ لِلرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: وَإِنَّ اللَّهَ لَيُرِيدُ مِنَّا الْقَرْضَ؟ قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ: «نَعَمْ يَا أَبَا الدَّحْدَاحِ»، قَالَ: أَرِنِي يَدَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، فَنَآوَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدَهُ، فَقَالَ أَبُو الدَّحْدَاحِ: إِنِّي قَدْ أَقْرَضْتُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ حَائِطِي (وكان فيه 600 نخلة) وَأُمُّ الدَّحْدَاحِ فِيهِ وَعِيَالُهَا، فَنَادَاهَا: يَا أُمَّ الدَّحْدَاحِ، قَالَتْ: لَبَّيْكَ، قَالَ: أَخْرِجِي مِنَ الْحَائِطِ فَقَدْ أَقْرَضْتَهُ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ. وفي رواية: أن امرأته لما سمعته يناديها عمدت إلى صبيانها تخرج التمر من أفواههم، وتنفض ما في أكمامهم. تريد بفعلها هذا الأجر كاملاً غير منقوص من الله. لذلك كانت النتيجة لهذه المسارعة أن قال النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "كم من عقى رداح (أي: مثمر وممتلى) في الجنة لأبي الدحداح"

яъни, «Аллоҳ таолонинг: «Аллоҳга чиройли қарз берадиган (Унинг йўлида ўз бойлигидан сарфлайдиган) киши борми?», деган ояти нозил бўлганда, Абу Даҳдаҳ розияллоҳу анҳу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга: «Аллоҳ биздан унга қарз беришимизни истаяптими?», деди. У зот: «Ҳа эй Абу Даҳдаҳ», дедилар. Шунда Абу Даҳдаҳ пайғамбаримизга: «Ё Расулуллоҳ! Менга қўлингизни кўрсатинг», деди. У зот қўлларини унга узатдилар. Абу Даҳдаҳ (у зотнинг қўлларидан ушлаб): «Мен мана шу (600 туб хурмоси бор) боғимни Аллоҳга қарзга бердим», деб боғини садақа қилиб юборди. Ўша пайт аёли ва болалари хурмозорда эди. Аёлини чақирган эди, аёли «Лаббай Даҳдаҳнинг отаси», деди. Аёлига: «Боғдан чиқ. Мен бу боғни Раббимга қарзга бердим», деб нидо қилди».

Бошқа бир ривоятда: «Эрининг бу сўзини эшитгач, Умму Даҳдаҳ, болаларининг қўлидаги ва оғзидаги еб турган хурмосини олиб қўйди. Бу иши билан ажрга нуқсон етмасин демоқчи бўлди. Натижада Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Абу Даҳдаҳ учун жаннатда мевалардан тўлиб тошган боғ барпо қилинди», дедилар», дейилган.

Шунинг учун Аллоҳ таоло яхшилик амалларни қилишга шошилувчиларни солиҳ инсонлар, деб атади. Бу ҳақда Оли Имрон сурасининг 114 – оятида шундай марҳамат қилган:

وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ

яъни, «(Улар) хайрли ишлар сари шошиладилар. Айнан ана ўшалар солиҳ кишилардандир».

Солиҳ инсонларга эса жаннатда улуғ мукофотлар тайёрлаб қўйилган. Имом Бухорий ривоят қилган ҳадисда бу ҳақда шундай дейилган: وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: أَعَدَدْتُ لِعِبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا عَيْنٌ رَأَتْ، وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ، وَاقرُّوْا إِن شِئْتُمْ: فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا أُخْفِيَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» (السجدة: 17). (مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ).

яъни, *Абу Хурайра розияллоху анхудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам айтдилар: «Аллоҳ таоло деди: «Солиҳ бандаларимга жаннатда кўз кўрмаган, қулоқ эшитмаган, ва инсонни хаёлига келмаган неъматларни тайёрлаб қўйдим».*

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам агар хоҳласангиз Қуръондаги: «Бас, уларнинг қилиб ўтган амалларига мукофот учун яшириб қўйилган кўзлар қувончини (охират неъматларини) ҳеч ким билмас» оятини ўқинг», дедилар.

Агар ҳадисга эътибор берадиган бўлсак, ушбу неъматлар фақатгина солиҳ бандаларига берилиши таъкидлаб ўтилмоқда. Оятда эса хайрли амалларни қилишга шошилувчиларни солиҳ зотлар дейилди. Демак ҳар бир мўмин солиҳ бўлиши ва солиҳлар учун тайёрлаб қўйилган жаннат неъматларига эришиши учун хайрли амалларни қилишга шошилиши лозим.

Пайғамбаримиз соллаллоху алайҳи васалламнинг мактабларида тарбияланган саҳобалар буни яхши англаб етган эдилар. Шунинг учун савоб амалларни қилиш борасида ўзаро мусобақалашишардилар.

Агар биродарларидан орқада қолишса, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг олдиларига келиб ўзиб кетиш йўлларини сўраб олардилар.

Азизлар! Хайрли ва савоб амалларни қилишга интиланган саҳобаларнинг ҳирсини қаранг. Улар уй қуриш, машина олиш ёки бошқа нарсаларда мусобақалашишмас эдилар улар савоб амалларни қилишда ким ўзарга киришиб кетар эдилар.

Шунинг учун Аллоҳ таоло Мўминун сурасининг 61 – оятида уларни мақтаб шундай деди:

أُولَئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ

яъни: «**Айнан ўшалар яхшиликларни қилишга шошурлар ва унда ўзиб кетувчидирлар».**

Мана Умар ва Абу Бакр розияллоху анхумонинг хайрли ишни қилишдаги мусобақаларига қаранг.

Абу Довуд ва Имом Термизий ривоят қилган ҳадисда Умар розияллоху анху айтадилар:

عن عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ، قَالَ: أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نَتَّصِدَّقَ فَوَافَقَ ذَلِكَ عِنْدِي مَالًا فَقُلْتُ الْيَوْمَ أَسِيقُ أَبَا بَكْرٍ إِنْ سَبَقْتُهُ يَوْمًا قَالَ فَجِئْتُ بِبِنْتِ مَالِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ». قُلْتُ مِثْلَهُ وَأَتَى أَبُو بَكْرٍ بِكُلِّ مَا عِنْدَهُ فَقَالَ «يَا أَبَا بَكْرٍ مَا أَبْقَيْتَ لِأَهْلِكَ». قَالَ أَبْقَيْتُ لَهُمُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ قُلْتُ وَاللَّهِ لَا أَسْبِقُهُ إِلَى شَيْءٍ أَبَدًا».

яъни: «Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизларни садақа қилишга буюрдилар. У зотнинг буйруқлари менда мол давлат бор пайтга тўғри келиб қолди. Ўзимга ўзим: «Бугун хайри эҳсон қилишда Абу Бакрдан ўзиб кетаман», дедим ва мол давлатимнинг ярмини Пайгамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга олиб келиб бердим. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Аҳли оиланга қанчасини қолдирдинг?**», деб сўрадилар. Мен: «Қолган ярмини», дедим. Шу пайт Абу Бакр мол-мулкининг ҳаммасини олиб келди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Аҳли оиланга қанчасини қолдирдинг?**», деб сўрадилар. У: «Аллоҳ ва Унинг расулини», деди. Шунда мен: «Аллоҳга қасамки хайрли ишининг бирортасида ундан ўзиб кетолмайман», дедим».

Хурматли жамоа! Юқорида Пайгамбаримиз ва саҳобаи киромлар томонидан савоб ишларни қилишга белбоғлаганликларни кўрдик. Биз қандай савобли ишларни қилишимиз Аллоҳга манзур бўлади. Бундай савобли ишлар қаторида қуйдагиларни айтишимиз мумкин:

- Аллоҳ буюрган ишларни қилиш ва қайтарган ишларидан тийилишлик;
- Тўғри сўз бўлиш;
- Ёлғон гапирмаслик;
- Бир-биридан аразлашган одамларни яраштириб қўйиш;
- Касални бориб кўриш;
- Қўшнисига яхшилик қилиш;
- Бировни оғирини енгиллатиш;
- Қийналганларга қарз бериш;
- Мискин ва бечораларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш;
- Ота-онани хизматини қилиш;
- Адашганга тўғри йўл кўрсатиш;
- Касб-корни ҳалол қилиш, бировни ҳаққига хиёнат қилмаслик;
- Салом бериш;
- Бировларнинг айбини кечириш;
- Аҳли аёлига ёрдамлашиш;
- Фарзандларни тўғри тарбиялаш ва уларга илм ўргатишлик;
- Ҳашарларда иштирок этиш;
- Тинчлик йўлида хизмат қилиш;
- Одамларга манфаати тегадиган ишлар қилиш;

Хайрли ишлар жуда кўп. Фақат бу ишларни қилишда савоб умидида холис бўлиш энг муҳим шарт ҳисобланади.

Дарҳақиқат хайрли савоб ишларини ҳар куни қилайлик, муҳтарам азизлар!

Аллоҳ таоло жаннатмакон юртимизни тинч қилсин, мамлакатимиз фаровонлиги, осойишталиги ва халқ манфаати йўлида тинмай ҳаракат қилаётган раҳбарларимизни ёмон кўзлардан асрасин. Ҳақ таоло уларнинг қилаётган хайрли ва савобли ишларида мададкор бўлсин!

Аллоҳ таборака ва таоло барчамизни, турли соҳаларда меҳнат қилаётган юртдошларимизни, пахта далаларида, боғ ва полизларда кечаю кундуз ҳормай-толмай фидокорона меҳнат қилаётган бобо деҳқонларимизнинг ишларига баракотлар ато этсин. Пахта ҳосили йиғим теримида иштирок этаётган фидокор деҳқонга ва меҳнатсевар ҳашарчиларга Аллоҳ куч-қувват ва сиҳҳат-саломатлик берсин. Омин!